

5.3.3.2. Măsură privind îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale

Măsura	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 52(b)(i) și 56 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.1 a Anexei II al Regulamentului (CE) nr.1974/2006. Articolul 52(b) (ii) și 56 al Regulamentului(CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.2 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006 Articolul 57 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 Punctul 5.3.3.2.3 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006.
Codul măsurii	322

Motivația sprijinului

Zonele rurale din România prezintă o deosebită importanță din punct de vedere economic, social și din punct de vedere al dimensiunii lor, diversității, resurselor naturale și umane pe care le dețin.

Dezvoltarea economică și socială durabilă a spațiului rural este indispensabil legată de îmbunătățirea infrastructurii rurale existente și a serviciilor de bază. Pe viitor zonele rurale trebuie să poată concura efectiv în atragerea de investiții, asigurând totodată și furnizarea unor condiții de viață adecvate și servicii sociale necesare comunității.

(i) Infrastructura fizică de bază

Renovarea și dezvoltarea satelor reprezintă o cerință esențială pentru îmbunătățirea calității vieții, creșterii atractivității și interesului pentru zonele rurale. Pentru îmbunătățirea calității vieții, un factor determinant îl constituie modernizarea și extinderea **infrastructurii fizice rurale de bază** care influențează în mod direct dezvoltarea activităților sociale, culturale și economice și implicit, crearea de oportunități ocupaționale.

Infrastructura de drumuri

Potrivit analizei situației existente, expusă în PNS, infrastructura de drumuri din mediul rural, **deservește doar 3/5 din populația rurală**, iar mare parte din această infrastructură este impracticabilă pentru traficul rutier (doar 3,41% din drumurile comunale sunt modernizate) mai mult de 25% dintre comune neputând utiliza drumurile în perioadele cu precipitații.

Alimentarea cu apă și tratarea apelor uzate

Accesul la rețeaua publică de alimentare cu apă al populației rurale **este redus** (1/3 din populația rurală are acces la acest sistem), iar în ceea ce privește accesul la **sistemul de canalizare** situația este și mai critică, doar 10% din numărul de locuitori beneficiază de rețeaua publică de canalizare. În mod evident, aceste aspecte afectează sănătatea și bunăstarea familiilor din comunitățile rurale.

Alimentarea cu energie electrică/termică/gaz/deșuri

Lipsa conectării la rețeaua publică de furnizare a energiei electrice, încă mai reprezintă **o problemă** a spațiului rural în localitățile izolate sau cu grad mare de răspândire unde în prezent 1.772 de localități (sate) sunt numai parțial electrificate iar 121 de localități (sate) **nu au încă un sistem public de electrificare instalat**.(Sursa MIRA, 2007)

În ceea ce privește alimentarea cu gaze naturale, din totalul localităților rurale doar 571 sunt racordate la acest sistem, iar serviciile de alimentare cu energie termică sunt limitate – doar 0,5% din totalul energiei termice este distribuită în zonele rurale – astfel încât la nivel național, numai 26 de localități rurale beneficiază de servicii de termoficare (Prelucrare date INS 2005).

Sistemul de colectare și depozitare a deșeurilor solide este într-o fază incipientă în zona rurală. În prezent spațiile de depozitare a deșeurilor existente în spațiul rural nu corespund normelor de mediu, urmând ca acestea să fie închise și ecologizate până la data de 16 iulie 2009⁶⁴.

(ii) Servicii pentru comunitatea rurală

Infrastructura fizică de bază slab dezvoltată, în majoritatea comunelor este, de asemenea, una dintre cauzele care limitează dezvoltarea serviciilor de bază în spațiul rural (facilități culturale, recreaționale, de îngrijire a copiilor și bătrânilor, servicii de transport public etc). În majoritatea comunelor și satelor, acestea sunt **slab dezvoltate** sau în unele cazuri, **aproape inexistente**.

La nivelul anului 2006 doar 7%⁶⁵ din satele românești dețineau grădinițe, iar în privința creșelor, statistica arată faptul că acestea sunt aproape inexistente (2 unități), situație care se răsfrânge și asupra accesului mamelor pe piața muncii. Totodată, casele de copii⁶⁶ și centrele de îngrijire a bătrânilor sunt reduse numeric în mediul rural.

Spațiile recreaționale (locuri de joacă pentru copii, parcuri, piste de biciclete, terenuri de sport) sunt de asemenea slab dezvoltate. În privința spațiilor pentru practicarea activităților sportive, la nivelul anului 2001 existau doar 26 de cluburi sportive (Studiu MADR)

Multe localități rurale sunt izolate și nu beneficiază de servicii de transport public care să le asigure legătura cu alte localități sau cu centrul administrativ al comunei. Serviciile regionale de transport persoane ce operează în aceste zone, de obicei evită deservirea acestor localități, din motive de eficiență economică sau din cauza infrastructurii precare etc. Această cauză creează dificultăți majore în multe din zonele rurale, din perspectiva accesării serviciilor medicale, educaționale și administrative, limitând astfel și posibilitățile de ocupare a unui loc de muncă.

(iii) Menținerea și păstrarea moștenirii rurale și a identității culturale

În spațiul rural, activitatea culturală este organizată în jurul căminului/centrului cultural al comunei/satului. Majoritatea căminelor culturale, caselor de cultură și a altor așezăminte culturale se află într-o stare continuă de degradare, neputând oferi astfel, servicii culturale populației rurale, aspect ce se răsfrânge și asupra situației educaționale a acesteia.

Pe fondul lipsei de mijloace financiare, numeroase așezăminte culturale din spațiul rural nu și-au mai putut desfășura activitatea din cauza stării înaintate de degradare. Astfel, în anul 2002 din totalul de 6.147 de cămine culturale existente în țară, doar 1.874 mai puteau desfășura activități culturale. Mai mult decât atât, în ciuda faptului că 97% dintre căminele culturale beneficiază de un sediu propriu, dotarea acestora este mai mult decât nesatisfăcătoare pentru circa 80% dintre ele.

De asemenea, obiectivele de patrimoniu, sunt în cea mai mare măsură supuse fenomenului de degradare, având drept cauză aceleași lipsuri financiare. Satele românești reprezintă importante centre ale moștenirii culturale (păstrarea tradițiilor, a obiceiurilor, arta meșteșugurilor, ansambluri de biserici, situri arheologice, centre istorice etc.) și adăpostesc o bogată cultură tradițională, o arhitectură diversă și un mod de viață bazat pe valori tradiționale, care în general diferă de la o regiune la alta. Totuși, satele românești nu reușesc să utilizeze cu succes aceste resurse unice în avantajul economic al populației.

Cu toate că tradițiile și obiceiurile sunt influențate de poziția geografică a zonei și de prezența resurselor naturale, identitatea culturală nu este definită doar de o simplă locație. Păstrarea și conservarea moștenirii rurale sunt esențiale pentru dezvoltarea turismului rural, reprezentând o posibilitate de promovare a satelor românești cu efect pozitiv asupra turiștilor și populației locale.

Deși prin implementarea Programului SAPARD s-au realizat o serie de proiecte de infrastructură rurală (2.558 km drumuri construite și modernizate, 4.918 km rețea de alimentare cu apă, 863 de km rețea de canalizare) și proiecte axate pe activități meșteșugărești și de artizanat (19 unități meșteșugărești susținute în cadrul cărora activează 155 artizani), necesitățile de renovare și dezvoltare a satelor sunt încă destul de mari. Numărul comunelor care au beneficiat de proiecte de

⁶⁴ Conform Hotărârii de Guvern nr. 349/2005, art. (3) alin. 7, privind depozitarea deșeurilor, cu modificările și completările ulterioare

⁶⁵ Procent calculat pe baza datelor INS la nivelul anului 2006

⁶⁶ Sunt structuri ale Autorității Naționale pentru protecția copilului

infrastructură fizică de bază (drum, apă și canalizare) au fost de 821 din care 441 au beneficiat de proiecte pentru drumuri, 295 pentru apă și 85 pentru canalizare.

În acest moment, există oportunitatea de a duce la îndeplinire și de a folosi cu succes aceste proiecte pilot, ca model pentru a fi reproduse la o scară mai largă printr-un program de dezvoltare rurală, de amploare, finanțat prin FEADR și contribuția națională.

(iv) Abordarea integrată

Complexitatea nevoilor de renovare, dezvoltare și modernizare a localităților rurale reclamă necesitatea unei **abordări integrate** care presupune combinarea activităților și operațiunilor a trei măsuri oferite de cadrul legal de dezvoltare rurală și anume: 321 - „Servicii de bază pentru economia și populația rurală”, 322 - „Renovarea și dezvoltarea satelor” și 323 - „Conservarea și punerea în valoare a moștenirii rurale” în una singură. Aceasta va permite comunităților locale să rezolve într-un cadru integrat problemele și nevoile locale.

O astfel de **abordare** are la bază **două motive** importante, respectiv, **gradul înalt de interdependență a acțiunilor**, reprezentând necesități stringente comune și **necesitatea modernizării, renovării și revitalizării satelor**, corelând intervențiile astfel încât să fie eficiente și în armonie cu peisajul.

Toate acestea sunt nevoi ce presupun urgențe pentru toate cele trei categorii de activități specifice celor trei măsuri: îmbunătățirea și crearea **infrastructurii** fizice de bază (cu precădere infrastructura de drumuri și infrastructura de apă/apă uzată), a **serviciilor publice de bază** și **punerea în valoare a moștenirii rurale**.

În plus, din punct de vedere economic, **aceasta oferă avantajul economiei de scară a operațiunilor executate integrat, dar și reducerea cheltuielilor administrative** și simplificarea procedurilor, în timp ce tratarea lor individuală ar induce întârzieri în implementare.

(v) Rolul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară

O atenție deosebită se va acorda încurajării investițiilor inițiate de către **asociațiile de dezvoltare intercomunitare** al căror rol în dezvoltarea comunităților rurale devine din ce în ce mai important. Conform prevederilor legale în vigoare⁶⁷, ”Două sau mai multe unități administrativ-teritoriale au dreptul ca, în limitele competențelor autorităților lor deliberative și executive, să coopereze și să se asocieze, în condițiile legii, formând asociații de dezvoltare intercomunitară”.

Această formă de asociere reprezintă un **instrument important** pentru rezolvarea unor probleme care au pus la grea încercare administrațiile locale din România. Venind în sprijinul administrației publice locale, **asocierea de tip intercomunitar** este preluată de mai toate administrațiile europene, ca model de urmat; în esență, intercomunalitatea ca formă de asociere este similară asocierii de state la nivel european, doar că se petrece la nivel de administrații locale.

Asocierea are la bază un scop bine definit și se realizează în vederea atingerii aceluiași obiectiv; cu toate acestea, beneficiile asocierii sunt multiple și transcend scopul inițial (de exemplu: crearea unei asociații de tip intercomunitar garantează apariția unei **strategii de dezvoltare a localităților**, care realizează asocierea). Deși bine definit, scopul, nu trebuie să se limiteze la o singură acțiune sau activitate, ci trebuie să aibă în vedere un anumit domeniu.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general al măsurii vizează îmbunătățirea condițiilor de viață pentru populație, asigurarea accesului la serviciile de bază și protejarea moștenirii culturale și naturale din spațiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Obiectivul specific vizează creșterea numărului de locuitori din zonele rurale care beneficiază de servicii îmbunătățite.

⁶⁷ Legea 215/2001 a administrației publice locale, Republicată cu modificările și completările ulterioare.

Obiectivele operaționale ale acestei măsuri vizează:

- ✓ Îmbunătățirea infrastructurii fizice de bază în spațiul rural;
- ✓ Îmbunătățirea accesului la serviciile publice de bază pentru populația rurală;
- ✓ Creșterea numărului de sate renovate;
- ✓ Creșterea numărului de obiective de patrimoniu din spațiul rural sprijinite.

Domeniul de aplicabilitate și acțiuni prevăzute

Sprijinul pentru această măsură vizează investiții în **spațiul rural**⁶⁸ pentru:

- a) Crearea și modernizarea infrastructurii fizice de bază;
- b) Crearea și dezvoltarea serviciilor publice de bază pentru populația rurală;
- c) Protejarea patrimoniului cultural de interes local și natural din spațiul rural.

Tipul de servicii/acțiuni sprijinite

Pentru componenta a):

- Înființarea de drumuri noi, extinderea și îmbunătățirea rețelei de drumuri de interes local (drumuri comunale, vicinale și străzi din interiorul comunei) ce aparțin proprietății publice a unității administrative (comuna) pe teritoriul căreia se află, așa cum sunt definite și clasificate în conformitate cu legislația națională⁶⁹ în vigoare;
- Prima înființare, extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă (captare, stații de tratare, alimentare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e);
- Prima înființare, extinderea și îmbunătățirea rețelei publice de apă uzată (canalizare, stații de epurare) pentru localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e);
- Prima înființare și extinderea rețelei publice de joasă tensiune și a rețelei publice de iluminat cu eficiență energetică ridicată;
- Prima înființare și extinderea rețelei publice locale de alimentare cu gaz către alte localități rurale sau către zone rurale care nu sunt conectate la rețea;
- Investiții în stații de transfer⁷⁰ pentru deșeuri și dotarea cu echipamente de gestionare a deșeurilor.

Pentru componenta b):

- Înființarea, amenajarea **spațiilor publice de recreere** pentru populația rurală (parcuri, spații de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete);
- Renovarea clădirilor publice (ex.primării) și amenajări de parcări, piețe, spații pentru organizarea de târguri etc);
- Investiții în sisteme de producere și furnizare de energie din surse regenerabile ca parte componentă a unui proiect integrat (în situația în care este vorba de un proiect de renovare a unei clădiri publice);
- Prima înființare și dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centrele de îngrijire copii, bătrâni și persoane cu nevoi speciale;
- Investiții în construcția de **grădinițe noi** pentru copii, inclusiv dotarea acestora;
- Achiziționarea de microbuze care să asigure transportul public pentru comunitatea locală în zonele unde o astfel de investiție nu este atractivă pentru companiile private dar care este indispensabilă pentru comunitate și vine în sprijinul rezolvării unei importante nevoi sociale inclusiv construirea de stații de autobuz;

⁶⁸ Spațiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unități administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiția menționată în Capitolul 3.1.1.

⁶⁹ Legea 82/1998 pentru aprobarea OG 43/1997 privind regimul juridic al drumurilor.

⁷⁰ Stație de transfer - instalație ce servește la transferul sau depozitarea pe termen scurt a deșeurilor urmând apoi să fie încărcate prin presare în prescontainer și transportate pentru reciclare, tratare sau eliminare.

- Achiziționarea de utilaje și echipamente pentru serviciile publice (de deszăpezire, întreținere spații verzi etc.) dacă fac parte din investiția inițială pentru înființarea serviciului;
- Investiții de renovare, modernizarea și dotarea aferentă a așezămintelor culturale⁷¹, inclusiv prima achiziție de cărți, materiale audio, achiziționarea de costume populare și instrumente muzicale tradiționale în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial ca parte componentă a proiectului. De asemenea vor fi susținute cheltuielile cu achiziționarea de echipamente hardware, software, inclusiv costurile de instalare și montaj.

Pentru componenta c):

- Restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural - grupa B⁷² și natural din spațiul rural (peșteri, arbori seculari, cascade etc.);
- Studii privind patrimoniul cultural (material și imaterial) din spațiul rural cu posibilitatea de valorificare a acestora și punerea acestora la dispoziția comunității;
- Achiziționare de echipamente pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural.

Tipul de costuri acoperite

Conform art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 vor fi susținute și costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecți, ingineri și consultanți, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor necesare implementării proiectelor, așa cum sunt ele menționate în legislația națională, achiziționarea de patente și licențe, în limita a 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului iar pentru proiectele care nu prevăd construcții, în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate:

- Proiectul trebuie să fie realizat în spațiul rural conform definiției din PNDR iar beneficiarul se identifică într-una din categoriile de beneficiari definite;
- Nu este permisă dubla finanțare a aceleiași activități/investiție din alte fonduri comunitare sau naționale;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele și autorizațiile necesare investiției;
- Prin memoriul justificativ/studiul de fezabilitate, proiectul trebuie să demonstreze oportunitatea și necesitatea socio-economică a investiției;
- Proiectul propus este în conformitate cu **normele de mediu**⁷³, (inclusiv Directiva Cadru Apă⁷⁴) și legislația în vigoare cu privire la normele de siguranță în transport/energie;
- Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată vor trebui să prezinte fie un aviz tehnico-economic din partea operatorului regional acolo unde acesta există, fie un aviz din partea consiliului județean prin care se dovedește și conformitatea proiectului cu strategia regională/județeană de apă/apă uzată, iar în cazul în care un astfel de proiect nu se regăsește în situațiile mai sus menționate, proiectul va fi însoțit de angajamentul autorităților locale de a asigura gestionarea și mentenanța investiției;
- Investiția să respecte Planul Urbanistic General;
- Construcția, modernizarea și extinderea clădirilor trebuie să respecte/păstreze arhitectura specifică locală;

⁷¹ Așa cum sunt definite în Legea nr. 143/2007

⁷² În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr. 2.314/8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

⁷³ Pentru localitățile rurale identificate prin Master Planurile Regionale și eligibile prin PNDR, investițiile în rețeaua de alimentare cu apă se vor realiza numai împreună cu rețeaua de canalizare și stații de epurare. În cazul în care pentru celelalte localități rurale sub 10.000 p.e. neidentificate prin Master Planurile Regionale, inclusiv localitățile sub 2.000 p.e. care de asemenea vor beneficia de spijin FEADR prin PNDR nu se poate respecta soluția tehnică standard, trebuie găsite soluții neconvenționale de captare, alimentare, colectare și epurare a apei uzate, iar în cazul în care există sistemul de captare, trebuie identificată soluția tehnică adecvată pentru colectarea și epurarea apei uzate, conform cerințelor Directivei Cadru Apă

⁷⁴ Transpusă în legislația românească prin Legea Apelor nr. 107/1996 cu modificările și completările ulterioare.

- Orice beneficiar al acestei măsuri poate aplica pentru maxim 2 proiecte individuale pe întreaga perioadă de programare (2007-2013) ;
- Pentru investițiile în infrastructura fizică de bază, beneficiarii trebuie să prezinte lista cu semnături ale locuitorilor, agenților economici și instituțiilor publice care au depus la primărie adeziunea privind necesitatea investiției și angajamentul de racordare din surse proprii la rețeaua de apă/canalizare/gaze/energie electrică sau acordul privind plata colectării deșeurilor;
- Beneficiarul se angajează să asigure mentenanța investiției.

Cheltuieli neeligibile:

- Proiectele de utilitate publică care nu respectă normele privind calitatea în construcții și nu sunt conforme cu normativele de proiectare;
- Investițiile privind infrastructura de apă/apă uzată pentru localitățile rurale care intră sub incidența proiectelor regionale finanțate prin POS Mediu pe baza Master Planurilor regionale;
- Cumpărarea de teren și/sau de imobile;
- Impozite și taxe fiscale;
- Costuri operaționale inclusiv costuri de întreținere și chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanțiilor, cheltuieli de înființare și cheltuieli similare;
- Investiții care fac obiectul Măsurii 125 din Axa 1 a PNDR (drumurile de acces la fermă și cele de exploatare forestieră);
- Drumurile județene, naționale și rețeaua TEN-T;
- Achiziționarea de bunuri second-hand (utilizate), cu excepția celor care au ca obiectiv obținerea caracterului tradițional autentic;
- Renovarea și construcția de școli, dispensare și spitale;
- Investițiile în obiective de patrimoniu cultural UNESCO și național;
- Construcția de așezăminte culturale noi;
- Orice cheltuieli realizate cu scopul asigurării mentenanței sau orice alte cheltuieli generate de simpla înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- TVA, cu excepția TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real și definitiv suportat de către beneficiari, alții decât persoanele scutite de plata impozitului, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuția în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice, a planurilor de afaceri și a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de mașini, utilaje, instalații și echipamente;
- Achiziția de mijloace de transport pentru uz personal;
- Achiziția de mijloace de transport rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terților.

Beneficiari

- Comunele prin reprezentanții lor legali conform legislației naționale în vigoare;
- Autoritățile locale (comune) sau asociații de dezvoltare intercomunitare prin operatorii regionali⁷⁵ pentru investițiile în infrastructura de apă/apă uzată;

---

⁷⁵ Operatorii regionali sunt entități publice create la nivel județean, la inițiativa Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile, pentru a gestiona și a asigura mentenanța investițiilor în infrastructura de apă/apă uzată realizate prin proiectele regionale de la nivel de județ. Regionalizarea este un element - cheie în îmbunătățirea calității și eficienței din punctul de vedere al costului infrastructurii locale de apă și serviciilor, în scopul îndeplinirii obiectivelor de mediu, dar și pentru asigurarea durabilității investițiilor, a operațiunilor, a unei strategii de

- Asociațiile de dezvoltare intercomunitare⁷⁶ realizate între două sau mai multe **comune** înființate conform legislației naționale în vigoare;
- ONG-uri, așezăminte culturale și instituții de cult definite conform legislației naționale în vigoare;
- Persoane fizice și juridice care dețin în proprietate sau administrează obiective de patrimoniu cultural/natural de interes local și care aplică pentru componenta „c”.

Intensitatea sprijinului

Sprijinul public (comunitar și național) acordat în cadrul acestei măsuri va fi:

a) **de până la 100% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele de utilitate publică, negeneratoare de profit, dar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăși:

- √ 1 milion Euro/proiect individual în cazul unui proiect de investiții în infrastructura de bază al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
- √ 3 milioane Euro/proiect în cazul unui proiect individual de investiții în infrastructura de bază al cărui beneficiar este o asociație de dezvoltare intercomunitară;
- √ 2,5 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat**⁷⁷ al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
- √ 6 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat** al cărui beneficiar este o asociație de dezvoltare intercomunitară;
- √ 500.000 Euro/proiect individual pentru celelalte tipuri de acțiuni vizate de această măsură, altele decât cele mai sus menționate.

b) **de până la 70% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele generatoare de profit. Volumul sprijinului nu poate depăși plafonul de 200.000 Euro/beneficiar pentru o perioadă de minim 3 ani fiscali conform regulii „de minimis” stipulată în Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006.

Prevederi privind ajutorul de stat

Orice sprijin pentru investiții generatoare de profit acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a art. 87 și 88 a Tratatului privind ajutorul „de minimis”, Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăși plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar**).

Acest plafon se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis” sau de obiectivul urmărit și indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanțat în totalitate sau parțial din surse de origine comunitară.

---

dezvoltare pe termen lung în sectorul de apă și a unei dezvoltări regionale echilibrate. Din punct de vedere instituțional, regionalizarea este realizată prin reorganizarea serviciilor publice existente deținute de către autoritățile administrației publice locale. Acesta se bazează pe trei elemente instituționale cheie: Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), Operatorul Regional (OR) și Contractul de Delegare a Gestiunii Serviciilor (delegarea gestiunii serviciilor este nucleul organizării operaționale și instituționale a managementului regionalizat al serviciilor de apă și canalizare). Proprietatea activelor publice și responsabilitatea pentru furnizarea serviciilor adecvate de apă și canalizare la un cost rezonabil rămân în custodia Autorităților Locale.

⁷⁶ Conform Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații și Legii nr. 215/2001 a administrației publice locale cu modificările și completările ulterioare - Asociații de Dezvoltare Intercomunitară – structurile de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, fără scop patrimonial și de utilitate publică înființate de unitățile administrativ teritoriale (în cazul de față doar între comune) pentru realizarea a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

⁷⁷ Un proiect integrat presupune combinarea în același proiect a cel puțin 2 acțiuni din cadrul aceleiași componente sau din componente diferite ale măsurii.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea și monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis⁷⁸

Acordarea și monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza **declarației pe proprie răspundere a beneficiarului**, în conformitate cu art. 3, alineatul (1) al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/15.12.2006 de aplicare a art. 87 și 88 al Tratatului privind ajutorul “de minimis”, Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006, iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor “de minimis” va ține evidența acestor ajutoare în conformitate cu art. 3, alineatul (3) al aceluiași regulament și potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 117/2006⁷⁹ privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat și a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 175/ 2007⁸⁰ privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru același proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanții bancare, ajutorul total cumulativ acordat acestuia nu poate depăși cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

Criterii de selecție

- i. Localitățile rurale care nu au mai primit anterior sprijin comunitar pentru o investiție similară;
- ii. Localități rurale din regiunile cu grad de sărăcie ridicat⁸¹;
- iii. Proiectele care se încadrează într-o strategie de dezvoltare locală sau județeană;
- iv. Proiecte integrate de investiții⁸²;
- v. Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată în localitățile rurale între 2.000-10.000 de p.e. identificate prin Master Planurile Regionale, dar care nu sunt finanțate din POS Mediu;
- vi. Proiecte de investiții în infrastructura de drumuri care asigură legătura cu principalele căi rutiere (drumurile județene, naționale) sau alte căi principale de transport (feroviare și fluviale);
- vii. Proiecte de investiții în infrastructura de alimentare cu apă în zonele în care apa este insuficientă sau în zonele care prezintă incidență ridicată a perioadelor de secetă;
- viii. Proiectele de investiții în infrastructura de apă/apă uzată pentru zonele în care apa prezintă un grad ridicat de poluare sau zonele în care apa freatică prezintă o concentrație ridicată de nitrați ce afectează sănătatea populației;
- ix. Proiecte de investiții în infrastructura socială;
- x. Proiectele care promovează investiții în scopul conservării specificului local și a moștenirii culturale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecție mai sus menționate. Sistemul de selecție este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecție”.

Descrierea angajamentelor

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenției de Plăți plata unui avans în cuantum de până la 20% din ajutorul public pentru investiții, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiționată de constituirea unei garanții bancare sau a unei garanții echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea

⁷⁸ Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat

⁷⁹ M.Of. 1042 din 28.12.2006

⁸⁰ M.Of. 436 din 28.06.2007

⁸¹ În România sărăcia a fost definită și calculată conform metodologiei elaborate de către Banca Mondială și Comisia Anti-Sărăcie și promovare a Incluziunii Sociale (CASPI) din cadrul Guvernului României având ca bază nivelul de bunăstare al unei gospodării măsurată prin cheltuielile de consum pe adult echivalent.

⁸² Acțiunea/acțiunile secundară/secundare din cadrul proiectului integrat trebuie să dețină o pondere de minim 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului în cauză.

avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenția de Plăți poate accepta beneficiarului drept garanție, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condițiile în care a fost acordat avansul.

Garanția depusă se eliberează numai în cazul în care Agenția de Plăți stabilește că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiții a depășit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea și garantarea investițiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanțării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul”, a constituit principalul instrument pentru creșterea absorbției fondurilor de pre-aderare. Începând cu anul 2010, se intenționează ca fondurile de garantare să se capitalizeze din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, așa cum se prezintă în subcapitolul 5.2.7 din PNDR

Criteriile și liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE, cu alte măsuri PNDR și programe naționale

- **Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR și FC pentru infrastructura de apă/apă uzată** are la bază Master Plan-uri Regionale, elaborate de către MMDD. Prin PNDR (FEADR) se vor finanța acele proiecte de infrastructură de apă/apă uzată din localitățile rurale având sub 10.000 populație echivalentă (p.e.) cu excepția acelor localități rurale care sunt cuprinse în Proiectele Regionale care vor fi finanțate prin POS Mediu (FEDR, FC) și cu excepția proiectelor de infrastructură apă/apă uzată din stațiunile balneare și balneoclimaterice din spațiul rural care vor fi sprijinite prin POR (FEDR).

În plus, pentru ca această demarcare să fie clară la nivelul beneficiarilor, lista localităților rurale vizate de fiecare program în parte va fi adusă la cunoștința acestora.

În acest sens, sprijinul prin PNDR, POS Mediu și POR este unul complementar, garantarea demarcării fiind asigurată prin încheierea unui protocol între AM –urile implicate.

- **Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR și FC privind gestionarea deșeurilor:**
  - În ceea ce privește managementul deșeurilor în perioada 2007-2013 prin FEDR și FC (POS Mediu) vor fi susținute investițiile de dezvoltare a sistemelor de management integrat la nivel de județ care vor acoperi de asemenea și localitățile rurale din județele care intră sub incidența POS Mediu și sunt anexate în acest program;
  - FEADR (Măsura 322, Axa 3 PNDR) va susține investițiile în stațiile de transfer pentru deșeuri și în echipament de gestionare al acestora în localitățile rurale din alte județe decât cele susținute prin POS Mediu, cu respectarea Planurilor Regionale de Gestionare a Deșeurilor.
- **Demarcarea intervenției FEADR, FEDR și FC privind infrastructura de transport** are la bază clasificarea drumurilor după cum este stipulat în legislația națională, astfel:
  - FEADR (PNDR – Axa3) va susține investițiile aferente drumurilor comunale și a altor drumuri din interiorul comunei;
  - FEDR (POR) va susține investițiile aferente drumurilor județene și străzilor urbane;
  - FEDR (POS Transport) va susține investițiile aferente drumurilor naționale;
  - FC (POS Transport) va susține investițiile aferente rețelei TEN-T.

- **Demarcarea în privința intervenției FEADR și FEDR pentru patrimoniul cultural** se face astfel:
  - FEADR (PNDR – Axa 3) va sprijini patrimoniul cultural local din mediul rural – grupa B⁸³
  - FEDR (POR) va sprijini:
    - patrimoniul UNESCO și patrimoniul cultural național - grupa A⁸⁴
    - patrimoniul cultural local din mediul urban - grupa B.

- **Demarcarea în privința intervenției FEADR, FEDR și FSE privind investițiile în infrastructura aferentă serviciilor sociale:**
  - FEADR (PNDR Axa 3) va susține prima înființare și dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centre de îngrijire copii, bătrâni și persoane cu nevoi speciale și investiții noi în grădinițe pentru copii din spațiul rural;
  - FEDR (POR) va susține reabilitarea infrastructurii existente.

- **Demarcarea cu alte măsuri PNDR**
  - **Infrastructura de drumuri**
    - Prin Măsura 125 (Axa 1) vor fi sprijinite investițiile pentru drumurile de acces la fermă și drumurile de exploatare forestieră care sunt drumuri de utilitate privată și sunt administrate de persoane fizice sau juridice care le au în proprietate sau în administrare, conform legislației naționale în vigoare, în timp ce prin Măsura 322 vor fi sprijinite drumurile publice de interes local care aparțin proprietății publice a comunei.
  - **Infrastructura de apă/apă uzată**
    - Prin Măsura 125 (PNDR – Axa 1) sunt susținute doar investițiile **de racordare a fermelor** situate în extravilan, la rețelele publice de alimentare cu apă și canalizare, în scopul dezvoltării și adaptării agriculturii iar în privința silviculturii investițiile constau în corectarea torentelor în bazinele hidrografice, în timp ce prin Măsura 322 sunt susținute investițiile în **infrastructura publică** de apă/apă uzată realizate la nivel de comună.
  - **Infrastructura recreațională**
    - Prin Măsura 313 (PNDR – Axa 3) sunt susținute investițiile în **infrastructura recreațională ca investiții private** dependente sau independente de structura de primire turistică, în timp ce prin Măsura 322 sunt susținute **investițiile în infrastructura publică recreațională** ce deserveste locuitorii comunei unde o astfel de investiție are loc.

- **Demarcarea cu Programul⁸⁵ Național de Reabilitare a Așezămintelor Culturale**
  - Prin Programul Național de Reabilitare a Așezămintelor Culturale vor fi finanțate investițiile noi (construcție și dotare) pentru așezăminte culturale din spațiul rural
  - Prin PNDR (Măsura 322 “Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”,

⁸³ în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii și Cultelor

⁸⁴ în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii și Cultelor

⁸⁵ Potrivit prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 143/2007, cu modificările și completările aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 65/2007.

Axa 3) se va sprijini reabilitarea, modernizarea și dotarea așezămintelor culturale existente în spațiul rural.

Finanțare

Alocarea financiară a măsurii pe perioada de programare 2007-2013 este următoarea:

Cost Total: 1.579.217.870 Euro

Cost Public: 1.546.087.425 Euro

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

A) Indicatori comuni aferenți măsurii dominante

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de comune sprijinite Împărțit în funcție de tipul acțiunii de revitalizare (fizică, socială, economică)	1.026
	Volumul total al investițiilor Împărțit în funcție de tipul acțiunii de revitalizare (fizică, socială, economică)	1.579.217.870
Rezultat	Populația din mediul rural ce beneficiază de servicii îmbunătățite (mii persoane)	5.053
Impact*	Creșterea economică (mil. Euro) din care contribuția Măsurii 322	368 34
	Crearea de locuri de muncă din care contribuția Măsurii 322	58.117 4.317

B) Indicatori adiționali

B1) comuni

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ținta 2007-2013
Realizare	Numărul de acțiuni de servicii de bază sprijinite Împărțit în funcție de tipul acțiunii (inițiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală și socială, infrastructură de mediu, training, facilități de îngrijire a copiilor, altele)	263
	Volumul total al investițiilor în servicii de bază Împărțit în funcție de tipul acțiunii (inițiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală și socială, infrastructură de mediu, training, facilități de îngrijire a copiilor, altele)	78.960.893
	Numărul de acțiuni de patrimoniu rural sprijinite Împărțit în funcție de tipul patrimoniului (natural, cultural)	395
	Volumul total al investițiilor împărțit în funcție de tipul patrimoniului (natural, cultural)	78.960.893

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

B2) specifici naționali

Tipul investiției	Indicator	Ținta 2007-2013
Realizare	Număr de comune identificate în Master Planuri pentru infrastructura de apă/apă uzată, finanțate prin FEADR	200
	Număr de comune care nu au mai beneficiat de finanțare UE	513
	Număr de km realizați prin componenta infrastructură fizică de bază:	
	km de drum ⁸⁶	3.369
	km de conducte de alimentare cu apă ⁸⁷	6.317
	km de conducte de canalizare ⁸⁸	5.053
Impact*	Procent de populație rurală care datorită sprijinului beneficiază de condiții de viață îmbunătățite	50%

⁸⁶ Din care modernizați: 3032 Km și nou construiți: 337 Km

⁸⁷ Din care lucrări noi: 4.738 Km și extindere și/sau modernizare: 1.579 Km

⁸⁸ Din care lucrări noi: 4.043Km și extindere și/sau modernizare: 1.011 Km

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă